

Hermed sluttede forhandlingen om ændringsforslagene.

Afstemning

Ændringsforslag nr. 1 og 2 vedtoges uden afstemning.

Lovforslaget som helhed sættes derefter til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 106 stemmer (S, KF, V, SF, RV, CD, KrF og FP); 3 (VS) stemte hverken for eller imod.

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den næste sag på dagsordenen var:

4) Tredje behandling af lovforslag nr. L 78:

Forslag til lov om ændring af forskellige uddannelses-, tilskuds- og styrelseslove m.m. (Delegations- og klagebestemmelser).

(Fremsat 20/11 85. Første behandling 29/11 85. Betænkning 10/4 86. Anden behandling 15/4 86).

Der var ikke stillet ændringsforslag.

Lovforslaget sættes til forhandling.

Ingen bad om ordet.

Afstemning

Lovforslaget vedtoges med 60 stemmer (KF, V, RV, CD, KrF og FP) mod 50 (S, SF og VS).

Formanden:

Lovforslaget vil nu blive tilstillet statsministeren.

Den sidste sag på dagsordenen var:

5) Første behandling af beslutningsforslag nr. B 130:

Forslag til folketingsbeslutning om et bioteknologisk forsknings- og udviklingsprogram.

Af Jytte Hilden (S) m.fl.

(Fremsat 21/3 86).

Forslaget sættes til forhandling.

Forhandling

Formanden:

Jeg beder om ro i salen.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Det foreliggende beslutningsforslag bygger på det forslag til et bioteknologisk forsknings- og udviklingsprogram, som i begyndelsen af året blev udarbejdet til industri-, landbrugs- og undervisningsministerierne af en trojka bestående af 3 særligt sagkyndige. Bioteknologi har således været til behandling et stykke tid, vi har drøftet det længe i regeringen, og vi ser dette beslutningsforslag som en udmærket anledning til her i folketinget at drøfte sagen nærmere.

I beslutningsforslaget omtales nogle af de mange muligheder, som den moderne bioteknologi har skabt, og de perspektiver der er deri for dansk erhvervsliv. Jeg tror, der er bred tilslutning til, at disse muligheder skal søges udnyttet, og jeg tror også, vi alle er enige om, at det forudsætter en målrettet og langsigtet indsats.

Det er nødvendigt, at der sættes ind over en meget bred front. Et program må tilrettelægges, sådan at vi hele vejen igennem sætter på den højest tænkelige kvalitet, og sådan at vi ikke på forhånd låser os fast med hensyn til, hvad der skal komme ud af det, og lige præcis hvilken retning de forskellige forskningsprogrammer skal have. Det er meget vigtigt, at vi som politikere ikke gør os kloge end forskerne med hensyn til, hvad der er mest perspektivrigt.

Vi er allerede inde i en udvikling på dette område. Så sent som i forgårs var jeg med til at åbne det bioteknologiske forum, som jeg indbød de europæiske lande til på ministerkonferencen om Eureka i Hannover i november. Til dette bioteknologiske forum var fremmødt den største ekspertise i Europa, forskningschefer fra alle betydende forsk-

[Undervisningsministeren]

ningslaboratorier inden for bioteknologien. I går og i forgårs har man søgt at skabe samarbejdsprojekter om fremstød med perspektiv.

Dette er bare et eksempel på, hvordan vi står midt i udviklingen af den bioteknologiske forskning. Vi er med i front på dette felt i Danmark. Vi har fået udarbejdet et oplæg. Vi har været det land, der har præsenteret bioteknologien som et perspektiv i Eureka-sammenhæng. Og vi har netop i denne uge holdt det første bioteknologiske forum. Det er i virkeligheden lidt af en historisk begivenhed.

Regeringen planlægger som led i en dynamisk erhvervs politik at styrke forskning og udvikling over en bred front. Vi vil især søge at styrke samspillet mellem forskning og erhvervsliv, og det er klart, at netop bioteknologien er et oplagt felt for et sådant samarbejde.

Det er helt afgørende, at forskningen henlægges til kvalificerede forskningsmiljøer. Det er desuden ønskeligt, at der sker en vis koncentration af aktiviteterne, sådan at vi får skabt slagkraftige forskningsenheder, som kvalitetsmæssigt lever op til international standard. Det vil ikke mindst i den indledende fase være nødvendigt, at vi satser på nogle af de kvalificerede forskergrupper, som har markeret sig. Den grundlæggende videnopbygning må ske på disse videncentre.

Iværksættelse af det bioteknologiske program bør naturligvis afvente en grundig planlægning, hvor forskergrupper, institutioner og virksomheder i fællesskab får lejlighed til at byde på programmet, og på dette grundlag må der så foretages en prioritering mellem programmets enkelte dele. Der må ved prioriteringen lægges afgørende vægt på, at forsknings- og udviklingsaktiviteterne tilrettelægges, så der sker en styrkelse af samspillet mellem forskere, institutioner og erhvervsliv.

Forslagsstillerne peger på behovet for vurderinger af de konsekvenser, udviklingen inden for bioteknologien kan få. Hvis de nye muligheder, som bl.a. et stort program skaber, skal udnyttes optimalt, vil det være ønskeligt, at der på overordnet plan foretages analyser og vurderinger. Disse analyser skulle eksempelvis gerne kunne være grundlaget for tilrettelæggelsen af den fremtidige erhvervs- og miljøpolitik.

Der gives undertiden udtryk for, at befolkningen er utryk ved den moderne teknologi og den stadige strøm af uoverskuelige tekniske løsninger, som man præsenteres for i den offentlige debat. Og hvis man følger den offentlige debat, så forstår man godt, at nogle kan føle sig usikre og utrygge. Jeg er helt enig i, at det er vigtigt, at vi parallelt med disse initiativer, som vi er enige om, får en så bred og nuanceret folkelig debat som muligt, og det er naturligvis vigtigt, at denne folkelige debat bygger på kendsgerninger og ikke på formodninger og helt teoretiske risici. Der er behov for, at vort folkeoplysende apparat påtager sig at afmystificere bioteknologien. Der er ingen tvivl om, at også vi politikere kan være med til at eliminere en række overdrevne forestillinger om risici ved bioteknologien.

Regeringen vil ikke på nuværende tidspunkt lægge sig fast på, hvilket beløb vi skal satse, når det gælder bioteknologi. Den størrelsesorden, der er nævnt i beslutningsforslaget, passer meget godt med, hvad de tre eksperter har foreslået regeringen. Man kan spørge, om det er helt sikkert, at bioteknologi er så meget vigtigere end andre forskningsområder, f.eks. materialeforskningen, at vi allerede nu skal lægge os fast på, at bioteknologien skal have så stor en klump. Jeg gør opmærksom på, at der inden for materialeforskningen satses gevaldigt i andre lande, og vi politikere skal jo være varsomme med, at vi ikke kommer til at styre ved at kigge i bakspejlet.

Sagt på en anden måde: nu er alle i folkettingen klar over, at bioteknologi er noget vigtigt. Det burde vi i virkeligheden have været klar over allerede for fem eller ti år siden, og det initiativ, der nu tages, burde måske være taget for fem eller ti år siden. Det viser, hvor farligt det er, når man fra politisk hold i detaljer vil bestemme, hvad der er perspektivrigt; så risikerer man altid at komme bagud.

Derfor skal vi passe på ikke at binde et bioteknologisk program op på så relativt snævre kasser med så relativt snævre beskrivelser, som der lægges op til i beslutningsforslaget. Dette sidste er i virkeligheden min alvorligste indvending mod beslutningsforslaget. Det kan lægge forskningen i for snævre rammer, sådan at man kommer til at forsømme det, som måske er allermost perspektivrigt, når man kommer ind i 1990'erne.

[Undervisningsministeren]

Selvfølgelig skal vi satse på det, der vedrører miljøet, men man skal mærke sig, at næsten det hele vedrører miljøet, når man taler om bioteknologisk forskning. Blandt det, som man drøftede i det bioteknologiske forum på Carlsberg i går og i forgårs, var en række perspektiver på landbrugsområdet, som har det fælles træk, at der på én gang skabes mulighed for nye produkter og for et mere miljørigtigt landbrug. Det er så at sige industri-, landbrugs- og miljøpolitik på en og samme tid. Derfor er det naturligvis helt forkert, hvis vi laver nogle kasser og siger: her sætter vi penge af til miljøformål, her er der penge til industrien, og her er der nogle penge til landbruget. Det ville være helt forkert.

Sådan skal forslaget, der ligger på folketingets bord, heller ikke forstås, det ved jeg godt. Jeg siger blot for en sikkerheds skyld, at vi skal passe på med disse snævre kasser, og jeg synes altså, at det er blevet lidt for snævert, som det er lagt frem i forslagsstillernes beslutningsforslag.

Men jeg opfatter dette beslutningsforslag som et oplæg til debat. Jeg opfatter det på den måde, at man synes, vi her inden sommerferien skal have en folketingsdebat om perspektiverne i den bioteknologiske forskning, og det er i hvert fald aldeles fortræffeligt. Jeg er også enig i de bemærkninger, der er om perspektiverne, men jeg vil fraråde, at man vedtager beslutningsforslaget, som det foreligger.

Korneliusen (S):

Jeg vil indledningsvis takke ministeren for en række af de synspunkter, han fremlagde. Især lægger jeg vægt på den del af synspunkterne, som handlede om en samlet plan. Det er jo egentlig det, vi mangler. Jeg vil spørge ministeren, om de bemærkninger, der faldt her i dag, er udtryk for, at regeringen nu arbejder med en samlet plan for hele det teknologiske udviklings- og forskningsområde.

Socialdemokratiet har fremsat dette forslag om en samlet indsats på det bioteknologiske område i erkendelse af, at der er et kolossalt behov for at fremme en teknologisk udvikling herhjemme. Det er nu, vi skal tage initiativer, hvis vi skal bevare de mange erhvervsmuligheder og beskæftigelsesgevinster, som ligger i en forstærket indsats i teknologisk udvikling og -forskning.

Det er vist almindeligt kendt, at ikke bare Danmark, men hele Vesteuropa – og i en vis udstrækning også USA – risikerer at tabe terræn i forhold til lande som Japan, hvis vi ikke hurtigt styrker indsatsen på teknologiområdet. Målt med international standard ligger omfanget af forskning og udvikling i Danmark relativt lavt, ligesom teknologiindholdet i vor eksport er endda meget lavt. Socialdemokratiet ønsker at ændre dette forhold. Vi har valgt bioteknologiområdet, fordi det er et stort og vigtigt område inden for det bredere teknologifelt, og fordi det berører betydningsfulde dele af dansk erhvervsliv som f.eks. landbrugssektoren, nærings- og nydelsesmiddelindustrien og den kemiske industri.

Dette forslag vil blive fulgt op af udviklingsprogrammer på andre områder fra socialdemokratiet. Derfor mine indledende bemærkninger om, at det ville være dejligt, hvis regeringen parallelt kunne lægge en samlet plan frem.

Bioteknologiområdet er mangfoldigt. I den seneste tid er nye metoder til ændring af arveegenskaber, gensplejsning samt medicinsk teknologi kommet i fokus. Bioteknologi er andet og mere end dette, det er f.eks. også gæring og kloning, altså teknikker, som er gammelkendte.

Bioteknologisk forskning og udvikling skal give os overblik og indsigt i de områder, vi kan og vil tage i praktisk anvendelse. Denne målrettede indsats, som socialdemokratiet foreslår, dækker hele det bioteknologiske område og giver os således en bred vifte af resultater i form af nye produkter, der forbedrer miljøet, billiggør produktionen, sparer energi, giver vore levnedsmidler en større ernæringsværdi og tilvejebringer bedre medicin. Vi kan opnå en lang række samfundsmæssige fremskridt samtidig med, at vi ruster dansk erhvervsliv til at gå ind i den skarpe konkurrence på verdensmarkedet og giver dansk forskning et løft på flere meget vigtige områder.

Forslaget repræsenterer et samlet tiltag på bioteknologiområdet, der styrker forskning og udviklingsarbejde kombineret med et samspil mellem erhvervsliv, forskningsinstitutioner, offentlige myndigheder og andre interessenter, og indebærer en kraftig acceleration af aktiviteten på dette felt, for netop på

[Korneliusen]

dette område er vores erfaringer historiske og store.

Socialdemokratiet håber på bred tilslutning til forslaget her i folketinget. Teknologi er ikke bare et fænomen, vi skal prise ved festlige lejligheder. Det er et særdeles vigtigt element i det fremtidens samfund, vi ønsker at bygge op. Det kræver en formuleret og prioriteret teknologipolitik, hvoraf dette forslag er én bestanddel. Det kræver, at folketinget og regeringen forstår betydningen af en målrettet indsats for at bevare vores produktionsgrundlag.

Socialdemokratiet opfordrer derfor til samling om denne indsats for at bevare og udbygge vores internationale placering inden for dette vigtige område. I mange andre lande er nationale støtteordninger til fremme af teknologiudvikling igangsat. Det gælder USA, Japan, England, Vesttyskland og Frankrig. På det bioteknologiske område har vi, hvis vi tør satse på forskning, udvikling, vurdering, uddannelse og information, muligheden for at bringe os på forkant med udviklingen såvel nationalt som globalt.

Jeg ser frem til en konstruktiv og fremadrettet debat om socialdemokratiets beslutningsforslag.

Per Stig Møller (KF):

For et par måneder siden offentliggjordes det oplæg til et handlingsprogram for bioteknologisk forskning og udvikling, regeringen satte i gang sidste efterår og for længst har bebudet at den vil følge op. Inden regeringens planer er nået frem til folketinget, har socialdemokratiet nu fremsat nærværende forslag om et bioteknologisk forsknings- og udviklingsprogram.

Nu drejer det sig ikke om at komme først her i salen, men om at få udarbejdet det rigtige handlingsprogram. Derfor synes jeg nok, at det havde været mest hensigtsmæssigt, om folketinget havde afventet regeringens oplæg, så vi kunne have set på sagen uden smålig skelen til, hvem der kom først, men det vil vi nu alligevel gøre.

Det socialdemokratiske beslutningsforslag følger ganske nøje de særlige sagkyndiges oplæg. Derfor står jeg i grunden lidt uforstående over for forslagsstillernes påstand om, at dette ganske savner en præcis målsætning. Det står faktisk at læse flere steder. Ud over

i forordet står der f.eks. på side 29, at det drejer sig om at hæve niveauet for uddannelse, forskning og udvikling inden for bioteknologien og dens anvendelse. Og det er just, hvad sagen rejser sig om.

Der ligger enorme muligheder inden for bioteknologien, men disse muligheder kan kun udnyttes økonomisk af et land, som har den fornødne viden og teknologiske kapacitet i bred forstand. Og det land, som kaster sig ud i gensplejsning, kan kun gøre dette uden risiko for naturen og menneskene, hvis det offentlige besidder lige så megen viden som forskningscentre og erhvervslivets forskere, og her vil en kvalificeret og bred folkeoplysning også være afhængig af et højt vidensniveau uden for erhvervslivets kredse.

Bioteknologien byder ikke kun på store muligheder for erhvervslivet for at fremme samfundsøkonomien og dermed vores sociale velfærd og velstand. Den byder først og fremmest – det er jo det væsentlige – på store humane landvindinger. Forslagsstillerne og fædrene til det grønne oplæg påpeger korrekt en lang række af dem. Insulinet, væksthormonet, blødersygdommene, kræftbekæmpelsen er blot nogle af dem, vi allerede kender. Dertil kommer mulighederne for et bedre miljø, bedre plantedyrkning og kvægavl, som ministeren var inde på.

Hvad kan alt dette ikke komme til at betyde for den forurenede industriverden og for den sultende tredje verden? Man kan naturligvis hævde, at mennesket skal holde fingrene væk, men mange af de naturkatastrofer, der i dag rammer store dele af verden, er fremkaldt af mennesket. Skovningen har skabt både stormfloder og tørkeområder. Udryddelsen af et utal af arter har skabt forvirring i det økologiske kredsløb, og regningen herfor er givetvis ikke færdigskrevet.

En avanceret og velgennemtænkt bioteknologi er således ikke blot et spørgsmål om kroner og øre til erhvervslivet og Danmark, men først og fremmest om at sætte gang i en god cirkel, så menneskenes livsmuligheder forbedres og de menneskeskabte katastrofer forhindres.

Da flere lande nu, lige så kloge som vi, har opdaget dette, forbereder alle sig på at komme først med det bedste og høste de økonomiske fordele af den bioteknologiske revolution. Da denne teknologi ikke kalder på de store naturressourcer, men på hjerne-

[Per Stig Møller]

ressourcerne, har vi en enestående chance for at komme med i første række.

Derfor er det afgørende, at vi nu kommer i gang med et storstilet og velgennemtænkt forsknings- og udviklingsprogram. Det skal i første omgang sætse kraftigt på en bred grundforskning, og ministeren har ret i at påpege, at der er naboområder, der er nok så vigtige. Materialeforskningen er nævnt. Man kunne også nævne hele måleapparaturområdet, som ligger uden for bioteknologien, men som er væsentligt i det næste spring.

Det var takket være grundforskningens høje niveau, at nogle store danske virksomheder kom med fra starten, men grundforskningen har ikke kunnet følge med. Derfor er det på den, vi først må sætse. Så skal samspillet mellem erhvervsliv og forskning nok komme, for erhvervslivet kan kun forny sig via grundforskningens høje niveau.

Jeg er mere tvivlende over for ideer om, at offentlige råd skal til at dirigere med erhvervslivet, for som hr. Erik Ib Schmidt så rigtigt har påpeget i bogen »Danmarks chance hvis vi selv vil«, har ingen statsplanlæggere fantasi til at forestille sig, hvad erhvervslivet kan slå igennem med.

Dér, hvor den anvendte forskning, sådan som jeg ser sagen i dag, har størst støttebehov, er sikkert inden for plante- og kvægavl, som nok skal have allokeret væsentlige forskningsmidler i første runde.

Med disse principielle og konkrete bemærkninger skal jeg understrege det konservative folkepartis vilje til at få skabt et stort forsknings- og udviklingsprogram, som vil få langtrækkende betydning for landet.

Skrunsager Skau (V):

Da hr. Helge Sander er gået inde i Jylland, er jeg blevet opfordret til at fortælle, hvad venstres synspunkt er på beslutningsforslaget. Som det allerede er nævnt, lapper dette forslag ind over de initiativer, regeringen allerede har taget. Forslaget kommer sådan lidt ind fra siden, og det, regeringen har lavet, er jo også kun en del af en større sammenhæng, hvad vi har hørt lidt om.

Bioteknologien som sådan er ikke noget særlig nyt. Det er noget, vi har været med i og arbejdet meget stærkt med i mange, mange år. Danmark har på visse områder været førende, og vi har også af og til været i stand

til at eksportere noget af den bioteknologi, vi selv har udviklet. Det gælder bl.a. kunstig sædooverføring, hvor vi fra dansk side var fremme på et meget tidligt tidspunkt, hvilket også er nævnt i beslutningsforslaget. Det gælder ægtransplantation, enzymteknologi, og meristemformering, som er meget vigtige. Bl.a. bruger vi det inden for kartoffelområdet for at få nogle af de sygdomme fjernet, vi har i vores produktion af kartofler. Det gælder også mutationsdannelse, som er meget, meget vigtig inden for dette område.

Meget er bygget op på grundlag af viden fra mange andre lande, noget fra USA, noget fra Japan, også noget fra Sverige. Det er ganske klart, som det tidligere er nævnt, at bioteknologien spiller en central rolle i den fremtidige erhvervsmæssige udvikling, også fordi den skal være med til at forbedre vort miljø og nedsætte vores resourceforbrug.

Danmark har kun lidt af den, skal vi kalde det tunge industri, men vi er gode til en hel del af det, f.eks. til at bygge skibe. Danmark har også noget finere teknologi, og den skal vi selvfølgelig også være med til at fremme og støtte, og det prøver vi også på.

Danmark har, som jeg har nævnt, også viden og erfaringer på det bioteknologiske område, og det kan vi også være enige om at fremme. Det er meget vigtigt, at det fremmes via et målrettet samarbejde mellem forskningsinstitutionerne, forskningen generelt, vore universiteter og erhvervslivet, og det drejer sig om mange dele af erhvervslivet. Man har nævnt nærings- og nydelsesmidler, og landbruget spiller her en stor rolle.

Der er store muligheder via bioteknologien for at formindske forureningen og få et lavere resourceforbrug, f.eks. gennem bedre foder, der medfører bedre optagelse af næringsstofferne igennem mave-tarm-kanalen. Vi må også understrege behovet for et bredt samarbejde mellem bioteknologien, materialeteknologien og vort miljø og også vores befolkning.

Intentionerne i forslaget kan vi støtte. Det er jo det, regeringen har lagt op til i det, den har lavet tidligere på året, det er der ikke nogen tvivl om. Dette forslag kommer ind som en slags hund i et spil kegler, det vedrører kun en del af sammenhængen. Forslaget har nogle perspektiver, det er et godt oplæg, ligesom det, regeringen har lavet, men jeg føler, at vi skal arbejde henimod noget, som

[Skrunsager Skau]

er bredere, et samarbejde med de andre områder, det griber ind i.

Rahbæk Møller (SF):

Indledningsvis vil jeg gerne takke socialdemokratiet for at have fremkaldt denne debat om et bioteknologisk udviklingsprogram. Da jeg går ud fra, at en debat er det egentlige formål med at fremsætte beslutningsforslaget, vil jeg først gøre nogle bemærkninger om det udkast til et bioteknologisk udviklingsprogram, regeringen har udsendt. Senere vil jeg knytte nogle kommentarer til det socialdemokratiske beslutningsforslag.

Først vil jeg spørge ministeren: hvornår får vi regeringens konklusioner vedrørende det forslag, der er udarbejdet af tre embedsmænd? Desuden vil jeg gerne spørge, i hvilken form regeringen agter at forelægge resultatet af sine overvejelser for folketinget. Under forespørgselsdebatten 4. februar i år sagde fru Lone Dybkjær, at det radikale venstre ikke kunne gå med til, at det bioteknologiske udviklingsprogram ligesom det teknologiske udviklingsprogram blev gennemført alene på finanslovsbevillinger uden en egentlig indholdsmæssig folketingsvedtagelse. Det er et synspunkt, vi og formodentlig et flertal i folketinget kan tilslutte sig.

Derfor venter jeg at høre fra ministeren, i hvilken form og hvornår regeringen vil forelægge udviklingsprogrammet for folketinget. I dag er vi altså i den utilfredsstillende situation at måtte kommentere et program, som formelt kun tre embedsmænd står bag. Alligevel føler jeg mig nødsaget til at fremføre nogle synspunkter, som jeg finder bør indgå i det endelige program.

Først og fremmest mangler jeg en egentlig målsætning med programmet. I den redegørelse, miljøministeren på regeringens vegne gav folketinget 4. februar 1986, blev der talt meget om de positive perspektiver, den bioteknologiske udvikling kan medføre. Der blev talt om bedre miljøkvalitet og om økologisk bedre tilpasset produktion. Der blev talt om at omlægge produktion, som i dag er forurenende, til mindre forurenende bioteknologisk produktion.

Det er perspektiver, som også vi finder spændende, men som just ikke præger udkastet til udviklingsprogram. Der findes godt nok et punkt, der hedder »Miljøforbedringer

og udnyttelse af affald«, men her er snarere tale om det, man kalder et »teknologisk fix«.

En mere vidtgående omlægning af landbruget i en økologisk rigtig retning og en omlægning af kemisk industri fra en industri baseret på olieprodukter til en industri baseret på biomasse, følger ikke af dette program. Det er så meget mere problematisk, som det er denne type af langsigtet udvikling, vi ikke kan forvente at industrien vil beskæftige sig med. Netop derfor burde det indgå med stor vægt i et offentligt finansieret program. Jeg skal også pege på, at olieprisfaldet har den virkning, at det kan udskyde denne omlægning. Netop derfor bør vi overveje, hvordan vi kan udvikle alternative produktioner og simpelt hen forbyde det mest problematiske af kemisk produktion på det eksisterende grundlag, når alternativet er skabt. Det er netop denne type af langsigtet planlægning, der ud over et renere miljø kan give os konkurrencefordele på længere sigt.

Også punktet om konsekvensanalyse er utrolig vagt formuleret. Som påpeget af professor Ebba Lund under den høring, der blev afholdt i folketinget for nylig, er de økologiske konsekvenser af at udlede eller udsætte gensplejsede mikroorganismer eller gensplejsede planter i naturen noget af det, vi ved mindst om, hvor forskning er mest påkrævet. Også her er et område, hvor vi ikke kan forvente, at private virksomheder vil løse opgaven.

Et meget vigtigt punkt er den folkelige oplysning og den folkelige debat, som miljøministeren påpegede i sin redegørelse. Også her er udkastet til udviklingsprogram skuffende, idet der kun tales om at give folk oplysning og information, så de accepterer de nye teknologier. Det er meget kortsigtet at tro, at en ren indoktrineringskampagne vil have nogen gavnlig virkning.

Det, vi har brug for, er en åben debat med synspunkter fra alle sider, så folk selv kan drage deres konklusioner. Det er muligt, at resultatet ikke vil behage alle eksperter, men sådan går det nu engang til i et demokrati.

Før jeg vender tilbage til det socialdemokratiske beslutningsforslag, vil jeg godt gøre nogle bemærkninger om de etiske problemer. Det var et synspunkt, der indgik med vægt i miljøministerens redegørelse 4. februar 1986, at også når det drejer sig om behandlingen

[Rahbæk Møller]

af dyrene og naturen i det hele taget, er vi nødt til at trække etiske grænser.

Nu har vi fået et forslag til miljølov og et udkast til udviklingsprogram uden etiske betragtninger. Derfor vil jeg gerne spørge ministeren: i hvilken sammenhæng skal disse spørgsmål behandles? Skal de indgå i kommissoriet for det råd for genteknologi, undervisningsministeren vil nedsætte? I så fald: hvornår bliver det råd nedsat? Vil det ske administrativt eller ved lov?

Afslutningsvis vil jeg vende tilbage til det forslag, vi har til behandling i dag. Når jeg ikke har taget udgangspunkt i det, skyldes det, at jeg ikke forventer, at det er et forslag, socialdemokratiet ønsker vedtaget. Dertil er det alt for upræcist, f.eks. vedrørende anvendelsen af de foreslåede penge, ligesom sammenhængen mellem angivne mål og anviste midler ofte er spinkel eller helt mangler. Men ud fra den forudsætning, at formålet kun har været at rejse en debat, især en debat om målsætninger, kan jeg rose forslaget. Mange af de problemer, jeg har rejst her i dag, er også berørt i det socialdemokratiske forslag.

Lone Dybkjær (RV):

Jeg vil godt takke socialdemokratiet, fordi vi får anledning til at diskutere dette spørgsmål i dag.

I modsætning til hr. Rahbæk Møller synes jeg sådan set ikke, man kan bebrejde regeringen, at en embedsmandsgruppe har udarbejdet et forslag, og at regeringen endnu ikke er kommet med et udspil om, hvad den vil gøre; det har der næppe været tid til. Jeg synes, det er fuldstændig afgørende at få taget fat på – det var også det, hr. Rahbæk Møller var inde på at jeg havde sagt i den tidligere debat – i hvilken form folketingsbeslutningen som helst om det bioteknologiske program, og om det overhovedet skal besluttes som helst.

Med hensyn til det teknologiske program må vi sige, at der var en relativt, ikke alt for ophidsende debat her i folketingsbeslutningen i form af en redegørelsesdebat. Der kom på et eller andet tidspunkt et aktstykke, som så blev eksperteret videre, og det var af størrelsesordenen 5 mia kr. sammenlagt i de år, det vil vare. Undervisningsministeren sagde, at den størrelsesorden, der her var lagt frem, det vil

altså sige de 2,5 mia kr., som også er det, der er nævnt i udkastet, måske var meget godt for niveauet. Det var ikke helt sikkert, det blev det, men det var noget i den retning, det ville blive.

Jeg synes nok, at vi skal finde en bedre måde at diskutere det her på i folketingsbeslutningen, end det er lykkedes ved tidligere lejligheder. Vi diskuterer 200 kr. meget intenst, men når det drejer sig om 2,5 mia kr., så passerer det i større eller mindre stilfærdighed folketingsbeslutningen.

Jeg har egentlig et konkret ændringsforslag til det her forslag til folketingsbeslutning. Det er muligt, at der er nogle identitetsproblemer i det, men så kan vi jo, hvis vi i øvrigt er enige om det, blot fremsætte et nyt forslag, der går igennem, hvis ikke ministeren kan give tilsagn allerede nu. Jeg synes, det burde hedde: forslag til folketingsbeslutning om en bioteknologisk handlingsplan. Og så skulle der stå: folketingsbeslutningen opfordrer regeringen til på et eller andet tidspunkt i nær fremtid at fremlægge en handlingsplan for bioteknologi i form af et beslutningsforslag.

Når jeg siger det på den måde, er det, fordi det var den vej, vi valgte vedrørende handlingsplanen for NPO. Ellers havde vi også dér fået en redegørelsesdebat om 1 mia kr., og det var stort set ministeren, der brugte dem, uden at man kunne diskutere noget konkret, andet end hvis man kunne holde ministeren fast på en eller anden detalje i en bekendtgørelse, som man ikke var tilfreds med. Det synes jeg er en utilfredsstillende procedure for de her meget store programmer, og derfor er det vigtigt, at vi får dem diskuteret i sammenhæng, sådan at vi ser, om der rent faktisk er enighed i folketingsbeslutningen om handlingsplanen.

Når det er sagt, vil jeg godt sige til undervisningsministeren, at jeg er helt enig i faren ved, at vi tager en alt for detaljeret diskussion om de her ting i folketingsbeslutningen. Det er rigtigt, at det bioteknologiske handlingsprogram faktisk skulle være sendt af sted for 5–10 år siden. I dag kan enhver se, at vi bør gøre noget ved bioteknologien, ligesom enhver har kunnet se, at vi skal gøre noget ved informationsteknologien. Det, det i virkeligheden i dag ville være interessant at se, er: hvad er det, vi skal gøre her? Hvad er det, vi står og diskuterer om fem år, igen fem år for sent? Det er svært, og jeg synes nu heller ikke, vi

[Lone Dybkjær]

har fået så frygtelig mange bud, må jeg sige, fra forskerne på det her felt, men det kan da godt være, at de er der.

Jeg synes, vi skulle få fremlagt en overordnet handlingsplan på det her område, sådan at vi kunne diskutere, hvad det er for målsætninger, vi har, og hvad vi vil opnå med det. Jeg synes, at de målsætninger, socialdemokratiet her har opstillet, er udmærkede. De er selvfølgelig meget generelle, men det skal sådan nogle målsætninger også være. Havde de været mere specifikke, havde vi sikkert sagt, at de var for specifikke. Det er meget svært at finde balancen, det vil jeg godt medgive.

Jeg synes altså, at de målsætninger er udmærkede. Når vi kigger på, hvordan de skal gennemføres, må jeg sige, at når man har været involveret i forsknings- og udviklingsdebatten, er der nogle ting, man genkender: videreuddannelse af personale, samspillet mellem forskere og erhvervsliv, og hvad ved jeg. Det er godt nok at sige, men det er svært nok at realisere. Hvis der sættes offentlige midler ind, hvor man er meget målrettet, netop i videreuddannelser, hvor man er meget målrettet vedrørende samspillet, tror jeg godt, man kan komme nogle skridt videre, end man er på de generelle forskningsmæssige områder i øjeblikket.

Mit forslag skal altså være, at vi opfordrer regeringen til at fremlægge en handlingsplan for bioteknologi i form af et beslutningsfor-slag.

Jeg vil godt sige her til sidst, at det for mig ikke er tanken, at alt arbejde indtil da skal gå i stå. Jeg synes, at hvis man allerede nu har programmer, man kan sætte i gang, så er det helt fint at gøre det. Det eneste, jeg ikke synes er acceptabelt, er, at man har disponeret over alt for mange procent af de 2,5 mia kr. – hvis det nu er det beløb, vi skal ende med – inden vi har haft en mere grundlæggende diskussion om, hvad regeringen vil, her i folketinget.

Bente Juncker (CD):

Ordet bioteknologi kan defineres som anvendelse af en videnskabelig metode i forbindelse med forarbejdning af materiale ved hjælp af biologiske systemer eller processer for at frembringe varer eller tjenesteydelser. Dette er et citat fra Arbejdsnotat nr. 4, 1985,

fra industriministeriet, som jeg finder velegnet at holde sig for øje.

Bioteknologien har afgørende betydning og rummer mange aspekter og muligheder for fremtiden, og udviklingen går hurtigt. Hvis vi evner at sætte skub i aktivitetsniveauet, vil det kunne give Danmark fordele på mange måder, også hvad angår eksportmuligheder.

Der eksisterer i Danmark i dag et grundlag af viden inden for både offentlig og privat forskning med udsigt til nye produktionsmæssige landvindinger, og det gælder selvfølgelig om at udnytte og videreudvikle disse forhold godt nok, sikkert nok og hurtigt nok.

Egentlig forstår jeg det ikke, når socialdemokraterne kritiserer trojkaforslaget. Beslutningsforslaget har efter min opfattelse en ganske høj grad af overensstemmelse med indholdet af trojkaforslaget.

Vi kan i CD være enige med ministeren i det nyttige i, at folketinget får gennemdrøftet mulighederne for at forstærke indsatsen for den bioteknologiske forskning og udvikling. Det bidrager såvel det socialdemokratiske forslag som trojkaforslaget til, og med den bebudede redegørelse fra undervisningsministeren vil vi få et godt beslutningsgrundlag. De ting, der skal sættes i værk, vil koste penge, og en grundig forberedelse må være forudsætningen for, at de betragtelige beløb, der er tale om, anvendes så hensigtsmæssigt som muligt.

Emnet bioteknologi har været genstand for drøftelse i folketinget ved flere lejligheder, og jeg vil godt med hensyn til oplysning af befolkningen understrege, hvad vi tidligere har sagt. Det er indsigt og viden, der skal rive de naturlige angstbarrierer ned, og centrum-demokraterne kan uden videre give ministeren ret i, at vort folkeoplysende apparat skal bruges til at afmystificere bioteknologien og sætte den ind i det rette perspektiv.

Professor Ebba Lund har gjort opmærksom på den forvirring og sammenblanding af begreberne, der let kan blive resultatet af det indtryk, aviser og medier efterlader. Derfor er det vigtigt, at der lægges vægt på en oplysningsvirksomhed, hvor man lærer at adskille begreberne og forstå tingenes sammenhæng. Dagbladet Information går i dag i sin leder så vidt som til at tale om, at det er på tide, at befolkningen bliver ofre for en oplysningskampagne, der kræver, at den selvstændigt

[Bente Juncker]

tager stilling til, hvad bioteknologien skal bruges til. Det er store krav i et så vanskeligt spørgsmål, som igen vil stille store krav til den pædagogiske udformning af oplysningen. Men det er vigtigt, at der skabes tryk ved den nye viden og de nye processer, vi gerne skulle høste gavn af i forvisning om, at der tages alle tænkelige sikkerhedsmæssige hensyn i et ansvarsfuldt samarbejde mellem forskning, industri og offentlige institutioner.

Alt i alt ligger der i det forberedende oplæg fra de tre ministerier mange gode tanker og ideer til iværksættelse af et bioteknologisk forsknings- og udviklingsprogram med den højeste mulige grad af integration og koordination, men det er klart, at et endeligt bud på et konkret udformet program skal involvere bidrag fra alle implicerede: forskere, institutioner og virksomheder.

Centrum-demokraterne forventer et godt resultat af den forberedelse, der er i gang fra regeringens side, og som jeg synes hænger ganske godt sammen med dele af det socialdemokratiske beslutningsforslag.

Anne Grete Holmsgård (VS):

Den del af målsætningen i beslutningsforslaget, der består i at få regeringen til at fremlægge sit bioteknologiske udviklingsprogram til debat her i folketinget, kan jeg helt tilslutte mig, og den kan VS helt tilslutte sig.

Det siger vi ud fra en generel betragtning, men unægtelig også med baggrund i det informationsteknologiske program til 1,5 mia kr., der røg igennem folketinget stort set uden nogen debat. Den eneste form for debat, der var, var faktisk den årlige industripolitiske redegørelse, der fikst nok pludselig var blevet til en redegørelse om informationsteknologi, uden at nogen egentlig havde opdaget det, uden at nogen havde gjort opmærksom på det. Så var der i øvrigt ingen debat om det, før vi nåede frem til finansloven, hvor det selvfølgelig var på finansloven, i hvert tilfælde det års bevilling.

Denne situation mener jeg det ville være vigtigt at undgå, og derfor er det godt at få det til en egentlig debat her i folketinget.

Ud over det vil jeg ligesom hr. Rahbæk Møller sige, at selve beslutningsforslaget er meget løst. Socialdemokratiet forsøger i beslutningsforslaget at opstille en målsætning med hensyn til, hvad midlerne skal bruges

til. Så vidt jeg kan se, er de enige i, at der skal bruges et beløb af en eller anden størrelsesorden, der hedder 2,5 mia kr., over de kommende 10 år, men jeg synes unægtelig, det er meget løst.

Når jeg kigger ned over forslaget, er det, der først støder mig, det, at i en situation, hvor det offentlige stort set ikke har nogen viden, stort set ikke har nogen ekspertise på bioteknologien, hvor vi er ved at vedtage en lovgivning om godkendelsesordninger for industriel gensplejsning vel vidende, at den ekspertise ikke er til stede, starter man alligevel med at sætte fremme af eksport som nummer et i målsætningen. Det synes jeg simpelt hen er forkert.

Det, vi har brug for, er først og fremmest at få styrket forskningen – lad os ikke komme op at skændes om, hvorvidt det i denne forbindelse hedder grundforskning eller anvendt forskning, da der som bekendt er flydende grænser mellem de to størrelser – i hvert tilfælde at få styrket forskningen inden for det her område og få styrket den offentlige viden og risikoforskningen, risikovurderingerne. Det har vi først og fremmest brug for. Punkt 1 er jo eksporten, det er jo også rigtigt nok, sådan som forslaget er ridset op. De ting har vi brug for. Og så har vi brug for en meget, meget grundig diskussion om, hvordan vi fremmer de gode dele af bioteknologien, for det er nemlig ikke gjort med de ting her. Det vil socialdemokratiet naturligvis heller ikke påstå.

Der er sagt umådelig mange begejstrede ting om bioteknologi, ikke mindst under vores redegørelsesdebat i februar 1986, og igen da vi havde lovforslaget til behandling i starten af april 1986 og lidt igen i dag. Man synes ligesom, at nu har vi et redskab, der kan løse en hel række problemer, men en lang række af de problemer kan bioteknologien ikke specielt løse, for det handler om nogle andre ting, bl.a. fødevarerproblemer. Det handler om nogle helt andre ting end udvikling af planter. Det handler først og fremmest om nogle økologiske problemer, det handler om nogle magtforhold, og det handler om utilstrækkelig hjælp fra de velstående lande i denne verden til de fattige lande.

De steder, hvor jeg mener, man ville have gode muligheder for en fornuftig udvikling på det bioteknologiske område ud fra disse punkter, er først og fremmest punkt 2, der

[Anne Grete Holmsgård]

handler om nedbringelse af forureningen og forbedring af arbejdsmiljøet ved omlæggelse af processer i den kemiske industri, altså det, vi normalt kalder ringere teknologier. Det er der nogle gode perspektiver i, nogle fornuftige perspektiver i.

Men hvordan får vi den udvikling? Jeg kan ikke rigtig gennemskue, hvad socialdemokratiet egentlig har forestillet sig. Det er svært at se, om det skal være en eller anden form for tilskudslovgivning à la den, der kører og har kørt et stykke tid vedrørende informationsteknologien, eller om man forestiller sig noget andet. Hvordan skal udvælgelsesproceduren være, hvis man f.eks. forestiller sig tilskud? Jeg stiller spørgsmålet nu vel vidende, at det ikke er det her program, der kommer til debat senere hen i folketinget. Det bliver et, der ligner det her, der er betydelig mere løst end det, socialdemokratiet har lavet. Jo mere brug er der for at få det til debat igen i folketinget, inden der bliver afsat et eller andet beløb.

Kofod-Svendsen (KrF):

Både når man hører ministerens redegørelse, som jeg takker for, og når man læser det socialdemokratiske beslutningsforslag, fremgår det jo, at der er bred enighed om betydningen af en bioteknologisk forskning og udvikling herhjemme. Jeg synes, det er glædeligt, at der er denne enighed, og når man har læst trokaforslaget og det socialdemokratiske beslutningsforslag, har jeg nu også vanskeligt ved at se de store forskelle på det, der er udarbejdet. Jeg skal ikke gå ind i debatten om, hvem der har prøvet på at komme først osv. Nu er det afgørende, det væsentlige, hvordan vi kommer videre og når det, vi gerne vil opnå.

Til det socialdemokratiske forslag, som jo er det, vi skal vurdere nu, vil jeg sige, at de fem punkter, der skitseres i begyndelsen af forslaget, synes jeg da er nogle udmærkede målsætninger. Jeg ville selv have formuleret dem en smule anderledes nogle steder, men noget af hovedtendensen er jeg enig i, vil jeg gerne sige.

Det er rigtigt, at det er afgørende, at vi stadig forsker og får ny viden. Det er også motiveret i forslaget, hvordan vi er sakket agterud f.eks. i sammenligning med Japan, og at det på lang sigt vil være ødelæggende

for vores eksport. Så jeg er helt enig i, at vi stadig skal satse på ny viden for at være fremme i forreste række.

Det andet, jeg gerne vil nævne, er betydningen af folkeoplysning og den stadige folkelige debat. Det er jo sådan, at vi i dag kan en hel del ting, men vi er ikke klar over, hvilke konsekvenser det vil få på længere sigt. Her må vi have en debat om spørgsmålet: hvad ønsker vi? Hvilket samfund ønsker vi? Hvilke ting ønsker vi at bruge, men også hvilke ting bør/skal vi sige nej til?

Dermed er vi fremme ved de etiske aspekter. Jo mere vi kan, jo mere kan vi også gøre, som er ødelæggende både for mennesker og for planter og dyr. Det er denne etiske debat, som forslaget jo også nævner flere steder, jeg meget gerne vil understrege betydningen af. Vi skal stadig vurdere, hvad vi vil med både det enkelte menneske og med alt det skabte. Vi har et etisk ansvar for alt det skabte. Vi skal have det aspekt tindrende klart for os, så vi ikke blot stirrer os blinde på de muligheder, vi har.

Men jeg mener heller ikke, at vi må blive så nervøse, så forsigtige, at vi slet ikke tør noget. Jeg tror også, der er et etisk ansvar forbundet med ikke at bruge en ny teknologi. Ikke at bruge den kan også involvere nogle etiske aspekter. Her er jeg også enig i, hvad der er sagt tidligere heroppefra. Skal man kunne kontrollere de risici, der er forbundet med ny teknologi, så er det vigtigt, at det offentlige er i besiddelse af lige så stor viden, som man har ude i industrien, hvor man tager den nye teknologi i anvendelse.

Så vil jeg til sidst, inden min tid er helt udløbet, gøre den bemærkning til den foregående taler, at fødevarer-situationen i den tredje verden så sandelig nu får en mulighed for at blive løst ved den nye teknologi. Jeg mener ikke, det blot er et spørgsmål om magtstrukturer og forkert anvendelse af ressourcer. Vi mangler nu også noget viden om, hvordan vi øger fødevarerproduktionen f.eks. i tropeområderne, hvor de største sultproblemer er.

Alt i alt mener jeg, at den nye teknologi ikke alene kunne være til gavn for os herhjemme, men så sandelig også for, at vi når det uhyre vigtige mål at brødføde hele verden. Disse positive aspekter vil jeg først og fremmest understrege, men naturligvis skal mulighederne bruges under etisk ansvar for

[Kofod-Svendsen]

udviklingen både for mennesker, planter og dyr.

Poulsgaard (FP):

Dette forslag starter med fem punkter. Bioteknologisk eksport. Det var da dejligt, hvis vi kunne få noget af det. Billiggørelse af fødevarer. Fremragende! Ny levedygtig industri. Aldeles glimrende! Styrkelse af de eksisterende virksomheders viden og ressourcer. Ja men det kan vi da alle sammen skrive under på, ellers ville vi være nogle mærkelige nogle.

Men hvordan opnår man det så? Se, så begynder vi jo straks at bevæge os over i noget andet.

Økologisk landbrug, står der også. Det er jo dette her med de grønne romantikere, vi har så mange af herinde.

Samtidig med at socialdemokratiet fremsætter sådan et forslag, fremsætter en af forslagsstillerne, fru Ritt Bjerregaard, forslag om en afgift på gødning, der kan kvæle dansk landbrug. Vi så forleden i fjernsynet, at hr. Anker Jørgensen og hr. Erik B. Smith mangler 2 mia kr. til en pensionsreform. Dem finder vi bare.

Her ligger der så et forslag, der koster 2,5 mia kr. Hvor de skal komme fra? Ja, de skal vel ærlig talt komme fra de omtalte eksisterende virksomheder og levedygtig industri og alt det, man vil. Men så forringer man jo vilkårene for dem. Det passer ingen steder sammen. Det er simpelt hen et slag i luften. Men det er selvfølgelig den socialdemokratiske tro på, at staten skal styre alt.

Lad industrien selv udvikle og giv industrien frihed til at udvikle den slags ting, det er de betydelig bedre til end socialdemokratiske politikere.

Vi kan ikke støtte forslaget.

Jytte Hilden (S):

Det var da klare ord for pengene. Men til gengæld var det også den eneste af ordførerne, der ikke kunne støtte dette forslag, så jeg skal starte med at sige, både til ministeren og til alle de ordførere, altså bortset fra den sidste, der har været på talerstolen: tak for de pæne ord.

Det kommer jo ikke bag på nogen, at når et parti udarbejder et program, så vil de andre partier også gerne have noget af det sam-

me, bare ikke lige på den måde. Det er jo det sædvanlige spil herinde, og det synes jeg såmænd også er rimeligt nok. Det, vi hæfter os ved, er selvfølgelig, hvem der rent faktisk har gjort noget for at få dette placeret til en debat i folketinget, og det har altså socialdemokratiet.

Hvis jeg skal være en smule pædagogisk, så vil jeg godt gøre nogle af ordførerne opmærksom på, at beslutningsforslaget, som det er udarbejdet, er delt op i to dele. Først er der nogle målsætninger, og derefter er der faktisk det, som den radikale ordfører, fru Lone Dybkjær, var inde på, nemlig udkast til en handlingsplan.

Hvad det så måtte ende med, når vi går i gang med arbejdet i folketingets teknologiudvalg, ved jeg ikke. Det skal da ikke komme an på, om vi kalder det det ene eller det andet. Det, der har været ønsket i socialdemokratiet, er i høj grad at få dette spørgsmål til diskussion.

Så har jeg nogle bemærkninger til de enkelte, der har været på talerstolen. For det første til ministeren, som synes, det er helt fint, det, landbruget kan, og det, de gør, og det, de har gjort. Det er jeg ikke sikker på. Jeg mener bl.a., at der mangler en god portion produktudvikling for de landbrugsprodukter, som vi i dag eksporterer. Det er den rene u-landsproduktion, idet det er råvarer puttet på dåse. Det kan vi ikke blive ved at stå os ved.

Men ellers havde ministeren mange smukke ord om forslaget. Han sagde, at det kunne opfattes som et oplæg til debat, og at det var da fortræffeligt, hvorefter hans konklusion var: men det var jo bare ikke dette her, man kunne bruge. Konklusionen svarede faktisk ikke til de smukke ord, men jeg skal glæde mig over de smukke ord.

Socialdemokratiets ordfører, hr. Korneliusen, og også andre kom ind på, at det er vigtigt ikke blot at se dette program, men en række programmer til teknologisk udvikling. Nu er det jo altså bioteknologi, vi diskuterer. Hvis vi havde lagt op til en bred debat, kunne kritikken have været: hov, skal vi ikke tage hvert emne for sig, hvert tema for sig? Så i socialdemokratiet arbejder vi videre med de spørgsmål, som hr. Korneliusen også sagde.

Hr. Per Stig Møller roste sig meget af, at det var da så glimrende, og man var meget

[Jytte Hilden]

for, at man foretog forskellige vurderinger o.lign. Vi er nogle, der har en hukommelse, der rækker til, at dengang det drejede sig om at få indført teknologivurdering, at få etableret det nu etablerede teknologinævn, da var det ikke ligefrem de konservative, der var de mest aktive.

Hr. Per Stig Møller sagde også, at det drejede sig om et samspil mellem erhverv og forskere. Det, der er socialdemokratiets pointe, er, at det samspil er ikke nok. Det drejer sig i høj grad også om et samspil med borgerne og med hele samfundet som sådant. Vi får ingen teknologisk udvikling, heller ikke i et land som Danmark, hvis vi alene koncentrerer os om, at det skal foregå inde på laboratorierne, enten de nu er private eller de er offentlige.

Hr. Skramsager Skau sagde også noget pænt, men det var alligevel heller ikke det, det drejede sig om. Der var også noget om skibsfart o.lign., som jeg ikke rigtig fandt ud af. Og så kom bemærkningen om, at dette forslag er som en hund i et spil kegler. Jeg vil gerne høre, hvor keglene er, og hvem det er, der er hunden, for det var dog en mærkelig bemærkning.

Det, der er tale om, er, at vi faktisk gør det stykke arbejde, som regeringen burde have gjort på det oplæg, der ligger fra en trojka. Det, der er nyt i dagens bioteknologi, er, at vi kan ændre på arvemassen, helt til forskel fra, hvad bioteknologi har kunnet tidligere.

Hr. Rahbæk Møller vil jeg gerne takke for rosen. Hr. Rahbæk Møller sagde, at der var en for spinkel sammenhæng mellem de enkelte dele, og at det var for upræcist, og fru Lone Dybkjær fra de radikale mente, at det var for generelt. Samtidig har alle været inde på, at vi ikke som politikere skal sidde og prøve at strukturere i detaljer, hvad forskerne skal lave. Vi skal faktisk lave de brede rammer.

Jeg forstår alle disse bemærkninger som, at man hver for sig forsøger at få placeret noget, man mener er vigtigt i denne debat, men man kan ikke både sige, at vi ikke skal lave det for snævert, så vi måske ikke får det hele med, og så samtidig sige, at det er upræcist.

Det er rigtigt, at dette forslag kun er på nogle få sider. Det, der har været det væsentlige for os, er netop at få denne diskussion,

og jeg synes også, at debatten tyder på, at det er det, der er vigtigt.

Jeg synes også, det er vigtigt, at hr. Rahbæk Møller kom ind på de etiske betragtninger – det gjorde også senere hr. Kofod-Svendsen fra kristeligt folkeparti – for der er også etik i, hvordan vi behandler naturen. Det er ikke alene et spørgsmål om, hvordan vi gør med mennesker, men også et spørgsmål om vores natursyn. Er naturen blot en ressource, som mennesker kan skatte og valte med, som det passer os? Efter vores mening nej. Derfor hører der nogle etiske debatter til.

Det, man selvfølgelig generelt kan undre sig over, er, at det ligesom er på hovedet. Sidste uge diskuterede vi miljøministerens forslag til, hvordan man skulle prøve at give tilladelser til produktion med gensplejsning, og nu begynder vi så at diskutere, hvad man egentlig skal bruge denne gensplejsning til.

Vi ønsker i socialdemokratiet ikke at deponere udviklingen alene hos private virksomheder, hos profitten, eller alene hos forskerne, det vil sige således, at det er den videnskabelige nysgerrighed, der driver værket. Vi ønsker, at der skal være nogle områder, som man kan sætte ind over for, og nogle ting, man kan gøre, da der i dag er meget kort vej fra, at ting er på forskningsstadiet og udviklingsstadiet, til det rent faktisk bliver produkter, som vi kan udnytte.

Jeg skal også sige tak til fru Lone Dybkjær for de bemærkninger, hun kom med. Det er bl.a. med baggrund i fru Lone Dybkjærs tidligere bemærkninger om, at vi overhovedet ingen debat havde om det informationsteknologiske program, at vi har forsøgt at få denne diskussion i dag sat i gang.

Om vi så i sidste ende skal havne på det forslag fra de radikale om, at det skal være en bioteknologisk handlingsplan, er for os ikke afgørende. For os er det faktisk ikke ordene, der er afgørende. Det afgørende er de elementer, der vil indgå i en sådan handlingsplan, og at handlingsplanen ikke blot er et »go« til, at vi kører derud, men en hel masse penge, og så overlader det til andre, hvad der egentlig er vores overordnede ønsker som forbrugere, som borgere, som samfund, altså spørgsmålet om maden, medicinen, de kemiske processer, det ydre miljø og arbejdsmiljøet. Men jeg betragter bestemt det, fru Lone Dybkjær sagde, som en hånds-

[Jytte Hilden]

rækning. Jeg skal også sige tak til fru Bente Juncker for en pæn tale, selv om jeg unægtelig ikke forstår fru Bente Junckers kritik af vores kritik af grønspættebogen, fordi der ikke er nogen start. Undervejs står der lidt om, at USA og Japan gør sådan, og så må vi jo nok også gøre det. Ved et møde forleden dag i ATV-regie – for det er jo rigtigt, som undervisningsministeren var inde på, at der holdes mange møder for øjeblikket – hvor 200 mennesker, der beskæftiger sig med dette område, var samlet på Danmarks tekniske højskole for at diskutere det, kom der forskellige målsætninger fra »de tre musketerer«, som har lavet grønspættebogen. Det var selvfølgelig ret interessant for os andre at høre på, at der altså var én målsætning, når det var en embedsmand fra industriministeriet, en anden målsætning, når det var en embedsmand fra undervisningsministeriet, mens landbrugsministeriet klogeligt undlod at komme med nogen målsætning overhovedet, sådan forstået, at bare de får nogle penge, så går det fint.

Jeg skal også sige til hr. Kofod-Svendsen, at hans betragtninger om u-landene og om, hvad vi kan gøre, lyder smukt, men der er jo unægtelig nogle politiske barrierer. Vi er ikke så gode hverken i dette land eller i dette ting eller i denne verden til at fordele tingene på den rigtige måde, og det er selvfølgelig dér, de politiske barrierer ligger.

Min konklusion på den del af diskussionen, som vi har haft til nu, må være, at der er bred tilslutning i folketinget til at arbejde videre med dette program, til at arbejde ud fra det forslag, som socialdemokratiet nu har fremsat, med alle de fejl og mangler, som nogle har fundet, og med alle de talenter, som vi synes der er i det. Og på grundlag af det tror jeg såmænd, det vil lykkes Danmark at få stablet et bioteknologisk tigerspring på benene.

(Kort bemærkning).

Skrumsager Skau (V):

Det gælder fru Jytte Hildens bemærkning om, at jeg havde nævnt, at forslaget kom ind som en hund i et spil kegler. Jeg nævnte det, fordi vi jo, og som også hr. Per Stig Møller har nævnt det, fra regeringens side allerede arbejder med de forskellige spørgsmål og har gjort det temmelig længe. Det er jo ikke et

nyt område, som jeg også sagde. Vi har været meget opmærksom på det biotekniske område i mangfoldige år, men det er da klart, at vi gerne vil være med til at understøtte det og gøre det endnu bedre og sætte det ind i sammenhæng med mange af de øvrige områder.

Fru Jytte Hilden sagde også, at landbruget gør jo intet, og nævner, at landbruget jo bare putter det hele på dåser og eksporterer det til u-landene. Jeg ved ikke, om man skal betragte USA som et u-land. Det er dér, de får de fleste af vores dåsevarer, og også det engelske marked får meget store mængder af den danske landbrugsekспорт, forædlet og konserveret i form af dåser.

Derudover vil jeg gerne nævne en anden side af hele bioteknologien, som jeg synes vi har været for lidt inde på. Det drejer sig ikke om det, som er nævnt her, nemlig om at gøre kulturplanter modstandsdygtige over for skadedyr og sygdomme, men om hele området med vores husdyr, som vi gerne skulle gøre modstandsdygtige, eller i hvert fald forbedre deres vilkår, således at vi i endnu større udstrækning bliver fri for at behandle dem med medicin. Det er selvfølgelig kun en lille mængde medicin, som bruges til vores husdyr i forhold til, hvad vi selv som mennesker bruger, men det er jo et område, hvor der er sket en fantastisk udvikling i dansk landbrug. Vi har jo efterhånden fået kimfri mælk, og i hvert fald hvis vi ser på diskussionen om blyfri benzin, så er vi nået langt på det område. Vi har virkelig på det område en meget, meget høj kvalitet, og vi har jo masser af sygdomsbekæmpelsesprogrammer i Danmark. Vi har opnået fantastisk store resultater, og mange programmer kører jo videre.

Men også dér skal vi gøre noget mere, end vi har gjort tidligere – det kan vi være enige om.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Man kunne, hvis man ikke vidste bedre, få det indtryk af hr. Skrumsager Skaus bemærkninger, at det kun er regeringspartierne, der har øje for, at bioteknologi er et vækstområde og er spændende. Debatten her tyder på, at mange ordførere er klar over det, og jeg kan til hr. Skrumsager Skaus oplysning nævne, at socialdemokratiet også har arbejdet

[Jytte Hilden]

siden efteråret med sine ting. Men det ved han naturligvis godt, så jeg synes, vi skal se at få den hund ud af keglerne igen.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg vil gerne takke for de klare signaler, der er kommet i dag, og den brede enighed, der er. For det første opfatter jeg det sådan, at man i folketinget er glad for, at regeringen har iværksat arbejdet med den grønne handlingsplan udarbejdet af tre eksperter. Vi er altså enige om, at på dette felt skal der ske noget.

Dernæst har jeg opfattet et klart signal i retning af, at man gerne vil have folketinget inddraget på en anden måde, end det skete ved tidligere programmer af lignende art. Jeg vil gerne her love og forsikre, at regeringen naturligvis vil komme til folketinget med en handlingsplan, og hvis det ønskes, at denne handlingsplan får beslutningsform; så er til-sagnet hermed givet.

Et tredje signal, som jeg er glad for, er dette – jeg tror, det blev formuleret af fru Lone Dybkjær – at denne behandling i folketinget ikke skal være hverken en sovepude eller noget, der får regeringen til at sige: nå ja, men så venter vi på, at vi har drøftet tingene. Tværtimod opfatter jeg det på den måde, at man ønsker, at vi skal gå videre uden ophold, og om så handlingsplanen kan fremsættes her i foråret, hvad jeg tvivler på, eller til efteråret, bliver af mindre betydning.

De store beløb, der tales om, vil naturligvis ikke i væsentligt omfang komme til udbetaling før i næste finansår og de næstfølgende finansår, så der vil blive rigelig tid for folketinget til at blande sig i fordelingen på de enkelte områder. Det er jo under alle omstændigheder sådan, at ikke en øre kan udbetales, uden at der er hjemmel til det. Det vil sige, at finansudvalget eller folketinget i form af en finanslov skal sige god for det. Derfor har jeg heller aldrig nogen sinde haft nogen illusioner om, at regeringen kunne lave dette her uden om folketinget. Det kunne vi ikke drømme om, og hvis folketinget ønsker at blive inddraget via et beslutningsforslag, så er det hermed et løfte om, at sådan kan vi gøre.

Hvis det er et ønske, så kan man sige, at konklusionen på debatten i dag altså er, at vi ikke vedtager dette beslutningsforslag, men

at vi vedtager, at regeringen skal komme med et andet, som sandsynligvis på væsentlige punkter bliver præget af den samme ånd, som ligger i forslaget, for det er jo også den samme ånd, som ligger i det grønne oplæg fra de tre eksperter, og det var for øvrigt den samme ånd, som førte til, at vi tre ministre bad eksperterne om at udarbejde det.

Dermed kan jeg altså bekræfte, hvad hr. Korneliusen efterlyste, nemlig at vi arbejder med en samlet plan, for øvrigt ikke kun på bioteknologiens område, men for forskningen generelt.

Hr. Rahbæk Møller spurgte, hvornår vi vil komme med vores oplæg, og om vi vil forelægge det for det nye genteknologiske råd, som skal oprettes, og han spurgte også, om dette råd vil blive oprettet ved lov. Svaret er, at vi ikke havde tænkt os, det skulle oprettes ved lov. Vi havde tænkt os, det skulle oprettes i løbet af et par måneder, og jeg ville finde det helt unaturligt, hvis ikke det genteknologiske råd blev inddraget i arbejdet med dette her. Det ville jo være underligt at indbyde et råd til at rådgive regeringen og så sige: men for resten har vi lige startet et stort program, som vedrører jeres område. Det ville være en mærkelig start. Naturligvis skal rådet have mulighed for at udtale sig om dette program. Men igen er det vigtigt, at vi nu ikke lader de forskellige aktører sidde og vente på hinanden, for jeg mener faktisk ikke, der er ret megen tid at spille på dette felt.

Det er vigtigt, at der udgår det signal fra Danmark til det øvrige Europa, at vi er handlekraftige, vi er i gang, og derfor er Danmark et oplagt sted at placere også europæiske samarbejdsprojekter omkring bioteknologi. Det er jo i sig selv en mulighed for at det væsentlige, vi gerne skulle opnå med dette.

Fru Anne Grete Holmsgård nævnte udviklingslandene, og det lød, som om hun mente, at det bioteknologiske forskningsprogram nærmest er irrelevant for udviklingslandene, sådan som det foreligger. Det mener jeg er helt forkert. Der er jo kolossale perspektiver netop for udviklingslandene i bioteknologien. Jeg tænker på perspektiver i retning af at udvikle planter med større rodnet, som bedre kan vokse i tørre områder, med andre ord mulighederne for ad bioteknologisk vej at begrænse ørkenudbredelse og måske endda

[Undervisningsministeren]

indskrænke ørkenernes triste pletter på jordklodens overflade.

Der er også hele perspektivet med at udvikle planter, som er bedre til at skaffe sig kvælstof fra luften. Der er perspektivet i at udvikle planter, som er mere resistente, og som derved kan overflødiggøre al den giftsprøjtning, som er en pestilens i dag i landbruget overalt på jordkloden. Fru Anne Grete Holmsgård kan altså være helt sikker på, at når der forskes i nye produkter på landbrugsområdet, så er det særdeles relevant for udviklingslandene.

Det er derfor, jeg hele tiden siger, at vi skal passe på med ikke at lave særlige kasser for det miljørelevante og for det landbrugsrelevante, for det, der er landbrugsrelevant, er i allerhøjeste grad samtidig miljørelevant. Det er det perspektiv, vi skal huske.

Min sidste tak til ordførerne skal gå på, at det forekommer mig, at det er noget, samtlige ordførere er meget opmærksomme på, og derfor tror jeg, vi her virkelig kan få bred enighed om et fremtidsrettet forskningsprogram, som får lov til at koncentrere sig om det, der er forskningens væsen, nemlig det virkelig fremdadrettede, det, der vedrører grundforskningen, og ikke dette, at vi, efter at vi langt om længe er blevet enige om, at noget er perspektivrigt, så forlanger, at det lige nøjagtig er det, som vi finder perspektivrigt, der skal satses på. Vi skal ikke have hverken politikerstyring eller embedsmandsstyring her. Vi skal holde os til rammestyringen, dette at sige: her har vi nogle ekstra ressourcer, vi vil have sat ind på dette område, og så vil vi i øvrigt lade nogle eksperter finde ud af, hvordan man får mest ud af de penge på det område.

Sådan tror jeg arbejdsdelingen mellem politikere og embedsmænd og forskere skal være, og det håber jeg der kan blive bred enighed om.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Det er jo en sjov debat i dag, for også undervisningsministeren er i gang med at argumentere for sit eget forslag, og det er faktisk socialdemokratiets forslag, vi diskuterer, men lad det ligge.

Undervisningsministeren omtaler det teknologiske råd. Det er et råd, som der er

stillet nogle spørgsmål om i forbindelse med folketingets behandling af miljøministerens forslag om gensplejsning og miljø, altså lovforslag nr. L 229, så det kommer op i denne folketingssamling, hvis dette forslag skal vedtages.

Vi er meget enige både med VS og fru Anne Grete Holmsgård og undervisningsministeren i, at det er grundforskningen, der skal styrkes, men vi er ikke enige, hvis det ikke drejer sig om at sætte ind på nogle fornuftige områder. Med den fantasi, der jo fantastisk mange gange er hos forskere ved industri, kan man i dag bl.a. med væksthormon lave køer, der vokser hurtigere, og det er jo fint, for så får vi mere kød, men til gengæld er der også en mælk, der indeholder mere sukker, og det er dårligt ernæringsmæssigt set. Så der er faktisk brug for disse prioriteringer, enten Danmarks liberale parti, venstre, nu kan lide det eller ikke kan lide det.

Ministeren siger, at der er ikke nogen tid at spille. Det er da fuldstændig rigtigt, men hvorfor skal vi så vente på regeringens handlingsplan til efter sommerferien? Hvorfor kunne vi så ikke lige så godt her i folketinget i det udvalg, hvor forslaget nu havner, vedtage at tage udgangspunkt i socialdemokratiets forslag? Det synes jeg da ville passe smukt med, at der ikke er nogen tid at spille, og faktisk er det jo altså heller ikke undervisningsministeren, som beslutter, om et forslag kan vedtages eller ikke vedtages.

Jeg vil gerne opfordre alle de partier, der har været aktive, og som synes der skal gøres noget, til at være med i den debat allerede nu, den diskussion, som vi altså har startet fredag den 18. april 1986.

Rahbæk Møller (SF):

Jeg kan ikke lade være med at more mig en lille smule over socialdemokratiets meget store iver for at tage æren for det hele. Nu startede debatten den 18. april. Vi havde altså også en debat den 4. februar 1986. Der har været mange initiativtagere i denne sag, og vi skal ikke rose os selv mere end nødvendigt, men det synes jeg heller ikke socialdemokratiet skal.

Når jeg bringer dette op, så er det, fordi jeg endnu en gang vil slå fast, at når socialdemokratiet partout vil have overskriften på det her og sige, at det var socialdemokratiets

[Rahbæk Møller]

forslag, der blev vedtaget, så må jeg sige, at det kan ikke lade sig gøre. Dette forslag har mange smukke målsætninger, men det har ikke en sådan form, at det kan vedtages. Et sådant forslag må vi have, og derfor er jeg glad for ministerens tilsagn om, at ministeren vil fremlægge et bud, som vi så kan gå ind at præge, og dér håber jeg vi kan blive enige med socialdemokratiet om mange ting, men vi kan ikke blive enige om at vedtage det forslag, der i dag er til behandling, det vil jeg sige med det samme.

Så vil jeg gerne sige til ministeren, at jeg selvfølgelig takker for svaret angående det genteknologiske råd, men der manglende en ting, nemlig: hvad det er, det skal beskæftige sig med, og herunder især de etiske problemer. Er det noget, som rådet for genteknologi skal beskæftige sig med, eller hvad? Det vil jeg gerne have svar på. Og jeg vil da også stille det spørgsmål, om det ikke var rigtigere under alle omstændigheder at få dette råd nedsat ved lov, så folketinget kunne komme til at præge kommissoriet.

Dernæst vil jeg gerne knytte nogle bemærkninger til de udtalelser, der er kommet både fra hr. Kofod-Svendsen og fra ministeren om, at man kan fjerne sulten i verden ved hjælp af genteknologi. Jeg vil gerne advare så kraftigt som muligt imod den tankegang. Sulten i verden er primært et politisk problem. Det skal løses ad politisk vej. Det er klart, at der deri også indgår tekniske løsninger, og dem skal vi da også bruge, men at tro, at man kan løse et så alvorligt politisk problem med et eller andet teknisk fif, er en tankegang, som vi ikke kan støtte.

(Kort bemærkning).

Jytte Hilden (S):

Jeg synes, vi alle sammen skal rose os af, at politikere, dvs. folketinget, nu tager bioteknologien alvorligt og ønsker at tage nogle diskussioner her på Christiansborg om den.

Så har jeg en enkelt bemærkning til hr. Rahbæk Møller: det er lidt pudsigt, når vi behandler et konkret forslag, der ligger på bordet – det kan så have fejl og mangler, dyder og lyder – at han bruger det meste af sin ordførertale på at argumentere for noget, som er et embedsmandsværk, og som regeringen altså ikke har bragt frem til beslutning i folketinget. Men vi kan alle tage æren for

det, hvis der kommer noget godt ud af dette her, og det tror jeg bestemt der gør, med udgangspunkt i de mange bemærkninger, der har været.

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Min tidsregning går nu tilbage til november, da tre ministre besluttede at bede tre eksperter om at lave et oplæg, men lad den diskussion ligge. Det er helt ligegyldigt, hvem der har startet med hvad. Det er en sur pligt for en regering at bruge embedsmands- og ekspertapparatet til i god tid at overveje den slags ting, og det er det, vi har gjort. Det bedste, der er sket i dag, synes jeg, er, at vi har konstateret, at der er enighed om, at der skal gøres noget, og at vi skal passe på ikke at være for detaljerede i det, vi gør.

Hr. Rahbæk Møller spørger, om der i det genteknologiske råd, hvis det oprettes – og det er altså regeringens hensigt, men hvis folketinget ikke ønsker det, gør vi det naturligvis ikke, men jeg fornemmer, at folketinget ønsker det – om der i dette genteknologiske råd skal være etisk sagkundskab. Jeg kan oplyse, at den tidligere indenrigsminister har spurgt mig om det samme, og jeg finder det naturligt, at der i rådet sidder eksperter, som også kan siges at have etisk indsigt, og det har vi jo bl.a. på det medicinske område ikke så få eksperter der har. Problemet er så at få defineret, hvad der menes med en »etisk indsigtfuld ekspert«, men også det tror jeg vi kan blive enige om. Landet er jo så lille, at vi lige så godt kan sætte navn på, når vi drøfter det. Jeg tror, vi nemt kan finde én eller flere personer, som kan siges at dække dette felt.

Noget andet, jeg gerne vil understrege, er, at dette råd jo ikke kun skal beskæftige sig med risici, men også med muligheder, for vist er der nogle risici – vi ved ganske vist ikke, om de er reelle, for verden har endnu aldrig set et uheld på dette felt, men teoretisk set kan man ikke bevise, at det aldrig vil ske, og det er det, der er anledningen til, at vi prøver at gardere os med den lovgivning, vi lægger frem. Men disse eventuelle teoretiske risici skal jo hele tiden opvejes mod de fantastiske muligheder, der findes. Og jeg er nok lidt mere optimistisk, end andre er, med hensyn til perspektiverne for den tredje verden, for vist skyldes de fleste problemer politiske

[Undervisningsministeren]

forhold: magtforhold, økonomiske forhold osv., men man kan ikke nægte, at f.eks. nye kornsorter har gjort ganske meget for Indiens evne til at brødføde sig selv. Og det er jo småting i forhold til, hvad der vil være muligt i fremtiden.

Jeg tror altså, der er ganske store perspektiver, og jeg vil gerne oplyse, at vi i undervisningsministeriet så småt tænker over, hvordan vi kunne give UNESCO gode ideer til vigtige arbejdsområder i 1990'erne. Blandt de ideer, som dér overvejes, er netop spørgsmålet om et samarbejde mellem forskere i i-lande og u-lande om bl.a. bioteknologi med henblik på, at vi kan få den rigtige form for teknologioverførsel. Her lå der virkelig en opgave af global betydning, som UNESCO med god grund kunne sætte sig i spidsen for. Det kræver rigtignok et mere effektivt UNESCO end det, vi kender i dag, men det får vi forhåbentlig også inden for længe.

(Kort bemærkning).

Rahbæk Møller (SF):

Først det med u-landene. Et arbejde, der går ud på at undersøge økologiske sammenhænge i u-landene, er selvfølgelig altid prisværdigt. Det, jeg advarer imod, er at tro, at man kan udvikle en enkelt plante, der løser alle problemer. Det rummer alt for mange farer; det kan medføre for stor ensartethed i genmassen, det kan medføre afhængighed i u-landene over for vestlige patenter og meget andet skidt, men lad det nu være.

Derimod vil jeg gerne børe lidt mere i spørgsmålet om det foreslåede råd for gen-teknologi. Jeg vil gerne have præciseret, hvad kommissoriet egentlig er, og hvad sammensætningen bliver. Jeg synes, vi skulle finde en form, hvorunder folketinget også kan diskutere det. Som bekendt behandles det humanetiske råd meget indgående her, og der foregår meget grundig drøftelse af, hvad kommissoriet og sammenhængen skal være.

Det, jeg forestiller mig dette gen-etiske råd skal behandle, er både udviklingsmuligheder – det synes jeg også – og risici, som man mener kan dukke op, og det er etiske grænser for, hvor langt vi skal gå. Det skal ikke kun beskæftige sig med rådgivning til regeringen, det skal også kunne rådgive offentligheden med fuld mulighed for at deltage i den offentlige debat og påpege problemer og mu-

ligheder. Jeg synes altså, vi under en eller anden form skal diskutere det præcise kommissorium og den præcise sammensætning, og jeg vil gerne spørge ministeren, hvordan han forestiller sig det vil kunne foregå, eller om han forestiller sig, at det alene er ministeren, der skal nedsætte rådet og give det et kommissorium. Hvad forestiller ministeren sig helt præcist?

Undervisningsministeren (Bertel Haarder):

Jeg har ærligt talt ikke nogen præcise forestillinger endnu, men jeg vil gerne lade det, der er sagt her, indgå i overvejelserne.

Hermed sluttede forhandlingen.

Afstemning

Forslagets overgang til anden (sidste) behandling vedtoges uden afstemning.

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Jeg foreslår, at forslaget til folketingsbeslutning henvises til det den 12. november 1985 nedsatte udvalg vedrørende teknologi. Hvis ingen gør indsigelse mod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Meddelelser fra formanden:

Anden næstformand (Povl Brøndsted):

Der er ikke mere på dagsordenen.

Kommunaludvalget har afgivet betænkning over:

Forslag til lov om ændring af forskellige lovbestemmelser om tilskud til kommuner og amtskommuner. (Begrænsning af indgrebet i de kommunale budgetter for 1986). [Af Henning Rasmussen (S) m.fl.]. (Lovforslag nr. L 190).

Eksemplarer vil blive omdelt.

Folketingets næste møde afholdes tirsdag den 22. april 1986 kl. 13.00.

Angående dagsordenen skal jeg henvise til den i salen opslåede dagsorden.

[Anden næstformand]

Angående folketingets arbejde de følgende dage i den pågældende uge skal jeg henvise til den omdelte ugeplan.

Mødet hævet kl. 11.39
